

та розподіл засобів вчинення масових заворушень (феєрверки, запальні суміші, арматура, палиці, травматична зброя); схиляння інших осіб до участі у масових заворушеннях (у тому числі під час особистих бесід, шляхом публічних виступів, поширення закликів у мережі Інтернет); дії зі скликання, збирання, об'єднанню натовпу та трансформації його стану з пасивного в агресивний; підбурювання до вчинення дій, що становлять зміст масових заворушень; керівництво такими діями щодо усього натовпу або окремих його частин.

Список використаних джерел

1. Дячкін М. О. Організація злочину «Масові заворушення». Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 2. С. 128–130.
2. Бояров В. І., Шалдирван П. В. Масові заворушення: особливості кваліфікації. Часопис Академії адвокатури України. 2014. № 4. С. 9–18.
3. Дубко Ю. В., Черепенко О. Я. Щодо визначення сутності поняття масових заворушень в теорії права. Форум права. 2011. № 3. С. 237–242.
4. Сундиев И. В. Социальные технологии в массовых беспорядках как средство локализации «управляемого хаоса». URL: <http://sartraccc.ru/Pub/socialthno.htm>.
5. Гусак Т. П. Протидія злочинним діям, що вчиняються особами у складі натовпу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 К. 2015. 258 с.
6. Тараненко М. М. До питання організації масових заворушень. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Вип. 3 (19) 2013. С. 161–167.
8. Агаркова А. Організатор як суб'єкт масових заворушень. Підприємництво, господарство, право. 2016. № 11. С. 177–181.
9. Грібов М. Л., Пустовий О. О. Заходи оперативних підрозділів з протидії масовим заворушенням // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 2 (14). С. 231–246.

Криlach М.,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
ННІЗДН Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Симоненко Н. О.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

Історично склалося так, що в різні епохи ставлення до самогубства було неоднозначним. Причинами цьому слугували релігійні, моральні та правові устої суспільства. Життя людини — найвища цінність в будь-якому цивілізованому суспільстві, тому

вдосконалення правового механізму охорони життя людини в усі часи буде актуальним. Важливим елементом в системі такого механізму є норми кримінального права, що забезпечують безпеку життя людини.

У Конституції України чітко закріплено, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю». Разом з тим у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права зазначено, що: «Право на життя є невід'ємне право кожної людини. Це право охороняється законом. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя».

В українському законодавстві в ряду цих норм має місце і норма, що передбачає кримінальну відповідальність за доведення до самогубства (стаття 120 КК України). Значна суспільна небезпека цього кримінального правопорушення характеризується не тільки тим, що воно посягає на природне невід'ємне право людини — право на життя, але і винятковим цинізмом, підступністю, жорстокістю, аморальністю і спрямованістю проти гуманістичних засад у взаєминах між людьми. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визнала важливість проблеми самогубств для суспільного здоров'я і опублікувала стратегію щодо підвищення усвідомлення її масштабів владою: «Самогубство — одна з найважливіших проблем суспільного здоров'я, що викликає величезні соціальні витрати і страждання людини, сім'ї, суспільства.»

У сучасній кримінально-правовій науці останніми роками з'явилися позитивні тенденції розширення проблематики досліджень, що стосуються реалізації державної політики протидії кримінально протиправним проявам, пов'язаним із посяганням на життя людини. Серед кримінальних правопорушень цієї категорії особливе місце займає таке кримінальне правопорушення як доведення до самогубства. Тому важливим аспектом є потреба вдосконалення законодавчого регулювання питання кримінальної відповідальності, зокрема об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 120 КК «Доведення до самогубства».

Поняття «доведення до самогубства» роз'яснюється через способи його вчинення, які зазначені у частині першій статті 120 КК України, однак сутність доведення у законодавстві не розкривається, не передає всієї його складності, не передбачає всіх можливих способів його вчинення, що породжує різноманітне тлумачення цих ознак і утворює прогалину у праві. Складність правильного застосування статті 120 КК України пояснюється також використанням оціночних категорій, які утворюють об'єктивну сторону розглядуваного кримінального правопорушення, і можуть по суті набувати різного змісту. Поняття способів доведення до самогубства є занадто розмитими і неконкретизованими, відтак вимагають окремого дослідження і з'ясування їх змісту.

Проблема кваліфікації доведення до самогубства викликає певні труднощі у правозастосовній діяльності. Особливо це стосується

встановлення причинного зв'язку між діями (бездіяльністю) винного та самогубством (замахом на самогубство) потерпілого, встановлення вини, відмежування кримінального правопорушення, передбаченого статтею 120 КК України, від суміжних складів кримінальних правопорушень: вбивства (стаття 115 КК України), катування (стаття 127 КК України). Проблеми можуть виникнути також при відмежуванні доведення до самогубства як загальної норми від схожих, але спеціальних складів кримінальних правопорушень, наприклад, передбаченого статтею 137 КК України «Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей». Однією з причин невеликої кількості розпочатих кримінальних проваджень за статтею 120 КК України є недосконалість чинного кримінального законодавства, на що справедливо вказують відомі вітчизняні та зарубіжні науковці: Ю. Антонян, М. Бабаєв, Ю. Баулін, Б. Головкін.

Проаналізувавши кримінальне законодавство деяких зарубіжних країн, нами було відмічено, що потрібно удосконалити юридичну конструкцію такого складу кримінального правопорушення, як «доведення до самогубства» в чинному українському законодавстві.

Положення щодо яких пропонується роз'яснення понять та їх суті до статті 120 КК України:

– конструкцію «замах на вчинення самогубства» пропонується замінити на «спроба вчинити самогубство» – оскільки, вживання терміну «замах» стосовно поведінки потерпілого видається некоректним, оскільки закон користується даним терміном щодо визначення стадій вчинення кримінального правопорушення. А відповідно до чинного законодавства, самогубство не визнається кримінально протиправним діянням. Тому, пропонується ввести уточнення: термін «замах» замінити словом «спроба»;

– викласти частину 1 статті 120 КК України наступним чином: «Доведення особи до самогубства або до спроби вчинити самогубство шляхом жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності, вчинене через необережність, – карається...», а частину 2 статті 120 КК України так: «Те ж саме діяння, вчинене умисно – карається...» – аналіз особливостей структури об'єктивної сторони доведення до самогубства дозволяє віднести дане кримінальне правопорушення до кримінальних правопорушень з двома формами вини. Вина повинна бути встановлена окремо до первинного кримінального правопорушення і окремо до тих наслідків, які воно спричинило. Так, первинне кримінальне правопорушення може бути тільки умисним у вигляді прямого умислу, коли особа бажає заподіяти моральні та фізичні страждання потерпілому і здійснює всі дії для реалізації свого бажання. При цьому особа не передбачає можливості смерті потерпілого, проте при необхідній передбачливості вона могла і мусила передбачати таку можливість. Таким чином, діяння суб'єкта кримінального правопорушення характеризуються умисною формою

вини, тоді як до наслідку у вигляді самогубства потерпілого дана особа може ставитися як з умислом, так і з необережністю, що в свою чергу потребує закріплення на рівні КК.

Отже, можна зробити висновок щодо дослідження кримінальної відповідальності за доведення особи до самогубства: КК України охороняє людину і як біологічну істоту, забороняючи посягання на життя, здоров'я, тілесну та статеву недоторканність, особисту свободу, і як соціальну істоту, особистість – у цьому разі забезпечується охорона честі та гідності, політичних, соціально-економічних та інших прав і свобод людини. Запропоновано доповнення що встановлювала б відповідальність за вчинення дій, вчинених з корисливих мотивів. Доведення до самогубства або до замаху на самогубство з корисливих мотивів завжди відбувається з прямим умислом, тому що винний ясно усвідомлює, що тільки у разі самогубства потерпілого він отримає реальну можливість заволодіти його майном, грошми, іншими матеріальними благами або позбутися якої-небудь матеріальної залежності від потерпілого. Об'єктивна сторона доведення до самогубства характеризується як діяння, спрямоване на доведення потерпілого до самогубства або замаху на самогубство. Кримінально протиправні наслідки мають альтернативний характер, ними можуть бути як самогубство потерпілого (передбачає смерть потерпілого), так і замах на самогубство (відсутність смертельного результату). Кримінальне правопорушення буде вважатися закінченим з моменту безпосереднього здійснення акту суїциду. А під жорстким поведінням слід розуміти систематичні, триваючі, безжалісні та грубі діяння винного, метою яких є завдання потерпілому фізичних чи психічних страждань; шантаж – це залякування винним потерпілого завданням йому шкоди шляхом розголошення як дійсних, так і неправдивих конфіденційних відомостей, які останній бажає зберегти в таємниці, а також завданням іншої шкоди з метою поставити потерпілого в залежне становище чи створити іншу вигідну для винного обстановку; примус до протиправних дій – це залякування винним потерпілого шляхом завдання останньому фізичної шкоди чи погрозою такого завдання з метою примусити потерпілого вчинити небажані для нього діяння. Також доречно звернути увагу та замінити слово «протиправних» на слова «небажаних для потерпілого», оскільки особу фактично можна довести до самогубства і шляхом примушування її до дій, які не є протиправними, це можуть бути небажані для потерпілого, але правомірні дії, або це може бути зловживання правом, яке не є правопорушенням; систематичне приниження людської гідності – це постійне тривале цинічне принизливе ставлення до потерпілого, яке має вираження у несправедливих, образливих діях винного (глуmlinня, цькування, наклепи тощо).

З метою удосконалення правового регулювання забезпечення безпеки особи, з урахуванням права на життя кожної людини та його захист, що становлять основу гуманістичної діяльності суспільства та

держави, необхідно виокремити першочергові напрями, за якими має здійснюватися протидія комплексам суїцидальності, а саме:

1) розвиток та популяризація системи кризових центрів та служб психологічної допомоги та реабілітації;

2) обмеження поширення контенту насильства у засобах масової інформації з метою мінімізації криміногенного впливу на особистість;

3) забезпечення дієвого механізму реагування правоохоронних органів на кримінальні правопорушення, пов'язані з комплексом суїцидальності;

4) розробка спеціальних норм та механізму протидії новим викликам, таким як кібербулінг, мобінг та інші.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 8 груд. 2011 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96%2D%E2%F0>.

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131.

Кримнюк Н. О.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Марков М. М.

ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ВБИВСТВА НА ЗАМОВЛЕННЯ

Життя людини охороняється як на міжнародному так і на національному рівні будь-якої країни. Так, життя людини, згідно Конституції України є найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України) [1]. Дане положення Конституції України забезпечено санкцією Кримінального кодексу, а саме ст. 115 Кримінального кодексу України – умисне вбивство – умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині. Кваліфіковані види вбивства передбачені у ч. 2 ст. 115 Кримінального кодексу України, одним з яких є п. 11 ч. 2 ст. 115 – вбивство вчинене на замовлення [2]. Одним із основних завдань кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду (ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України) [3].

Політичні, економічні соціальні та процеси, що відбуваються сьогодні у державі, значною мірою впливають на збільшення кількості вбивств на замовлення. Політичними причинами вбивств на замовлення є, перш за все, боротьба за лідерство окремих політичних